

İRAN SUNUMU

Hazırlayan : Osman AKSOY

Görevleri : HAYAT HOLDİNG A.Ş. Genel Sekreteri
Orta Anadolu Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri İ.B. Y.K. Üyesi
DEİK Türkiye-Nijerya İş Konseyi Başkanı
DEİK Türkiye-İran İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi
DEİK Türkiye-Pakistan İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi
Kocaeli Sanayi Odası Ağaç ve Ağaç Ürünleri MK Başkanı

Tarih : 02.07.2018

Yer : Adana Sanayi Odası - ADANA

KONU BAŞLIKLARI

- İran Hakkında Genel Bilgiler
- Tarihi ve Siyasi Bilgiler
- Ekonomik ve Ticari Bilgiler
- İran İthalat Sistemi Hakkında Bilgiler
- İran Pazarı Hakkında Genel Bazı Bilgiler
- Diğer Bazı Bilgiler

GENEL BİLGİLER

İRAN & ACEM

- **İran** sözcüğünün kökeni, Sanskritçe **Aryan** sözcüğünden gelir.
- **İran** (ايران) sözcüğü modern Farsça'ya, Zerdüştlüğün kutsal kitabı Avesta'da yer alan **Aryānām** teriminden girmiştir.
- Devletin adı **1935** yılına kadar **Pers İmparatorluğu** olarak gelmiş, 1935'den sonra **İran** olarak değiştirilmiştir. **1979'da ise İran İslam Cumhuriyeti** şeklini almıştır.
- **Acem**, Araplar'ın, Arap olamayanlar için kullandığı bu sözcüktür. Osmanlılar tarafından ise genellikle İranlıları nitelemek için kullanılmıştır. **Bu sebepten dolayı Türkçe'ye de İranlı anlamında kullanılan bir sözcük olarak geçmiştir.** Osmanlılar döneminde İran'dan gelen insanlar için kullanılırdı. Bu sebeple İranlılar, genelde *Acem* olarak bilinir.
- "**Acem**" sözcüğünün Arapça asıl anlamı "**dil bilmeyen**"dir.

İRAN BAYRAĞININ ANLAMI

- Üst taraftaki yeşil bant; İslam'ı,
- Orta kısımdaki beyaz bant; barışı,
- Alt kısımdaki kırmızı bant; cesareti sembolize etmektedir.
- Ortadaki dört hilal ve kılıçtan oluşan kırmızı renkli lale şeklindeki sembolde bulunan kılıç; devletin otorite ve egemenliğini temsil etmektedir. Lale sembolünde bulunan dört hilal ve kılıç ise birlikte 'Allah' ve 'Lailaheillallah' kelimelerini oluşturmaktadır.
- Çok eski İran efsanesine göre, lalenin şehid kanlarıyla büyüyebildiğine inanılmakta ve lale, vatanseverlik ve fedakarlığın sembolü olarak kabul edilmektedir. Bayraktaki lale sembolünün böyle bir anlamı da vardır.
- Yeşil ve kırmızı bantın kenarlarında, 22 Behmen 1357 (11 Şubat 1979) tarihinde gerçekleşen İran İslam Devrimini temsilen 22 adet 'Allahuekber' kelimesi bulunmaktadır.
- Taşıdığı islami sembollere ve bu sembollerin manalarına duyulan saygı dolayısıyla İran Bayrağı, törenlerde, anma ve yas günlerinde hiçbir şekilde yarıya indirilmez.

GENEL BİLGİLER

- Yüzölçümü : 1.648.195 km² (Dünya sıralamasında 18. en büyük ülke)
- Nüfus : ~ 80 milyon
- GSYİH : 440 milyar USD (2017 IMF World Economic Outlook Tahmini)
- Enflasyon : ~ % 10 (1396)
- Takvim : Celali Takvim (Şemsi Hicri) – Güneş yılı, Hicret başlangıç.
- Yıl Başı : 20 veya 21 Mart
- Cari Yıl 1397 : 21.03.2018 – 20.03.2019
- Gelecek Yıl 1398 : 21.03.2019 – 19.03.2020
- Mesai Günleri : Cumartesi, Pazar, Pazartesi, Salı, Çarşamba
- Hafta Sonu Tatili : Perşembe – Cuma
- Resmi Dil : Farsça
- Para Birimi : İran Riyali (IRR)
- Etnik Yapı : İran nüfusu; Fars, Azeri, Kürt, Arap, Türkmen, Lor ve Beluci'lerden oluşmaktadır. Ayrıca bir miktar da Ermeni ve Yahudi nüfusu vardır. İran nüfusunun ortalama yaşı 29-30 civarındadır. (Türkiye'de de yaklaşık 29'dur.)

COĞRAFI KONUM ve BAZI BİLGİLER

- Kuzeyden Azerbaycan, Ermenistan ve Türkmenistan, doğudan Afganistan ve Pakistan, güneyden Basra ve Umman körfezleri, batıdan da Irak ve Türkiye ile çevrilidir. Hazar denizine 664 km., Umman ve Basra körfezlerine de toplam 2.025 km. sahili vardır. İran resmi söyleminde Basra Körfezi, Fars Körfezi (Halic-i Fars/Persian Gulf) olarak adlandırılmaktadır. Bandar Abbas Limanı'nın da resmi ismi Şehit Muhammed Recai Limanı'dır ve konşimentolar üzerine bu şekilde yazılmak zorundadır.
- Afganistan ile 864 km., Ermenistan ile 40 km., Azerbaycan ile 468 km., Irak ile 1.336 km., Pakistan ile 852 km., Türkmenistan ile 960 km ve **Türkiye ile 488 km.** uzunluğunda sınırı vardır.
- En yüksek yeri 5.671 m. ile Damavand dağıdır. Tahran'ın kuzeydoğusunda Tahran'a 70 km. uzaklıkta, Mazenderan Eyaleti'nin Amol şehri sınırları içindedir.
- İstanbul – Tahran arası uçuş süresi yaklaşık 3-3,5 saattir.
- Zaman dilimi olarak, İran mahalli saati Türkiye'ye göre 1,5 saat ileridedir.
- Uluslararası telefon kodu 98'dir.
- Nüfusun % 98'i (% 90 Şii, % 8 Sünni) Müslümandır.

ENERJİ FİYATLARI

- İran Ortalama Elektrik Fiyatı : 730 IRR/kwh (1,74 **\$Cent/kwh**)
- İran Ortalama Doğalgaz Fiyatı : 1.150 IRR/m³ (2,74 **\$Cent/m³**)
- İran Süper Benzin Fiyatı : 12.000 IRR/lit (0,29 USD/lit.)
- Su : 5.000 IRR/m³ (0,12 USD/m³)

- Türkiye Ortalama Elektrik Fiyatı : 0,32 TL/kwh (7,11 **\$Cent/kwh**)
- Türkiye Ortalama Doğalgaz Fiyatı : 0,92 TL/m³ (**20,44 \$Cent/m³**)
- Türkiye Süper Benzin Fiyatı : 6,30 TL/lit (1,40 USD/lit.)
- Su : 12,00 TL/m³ (2,67 USD/m³)

Not: 1 USD = 42.000,00 IRR (İran Merkez Bankası)

1 USD = 4,50 TL olarak alınmıştır.

(1 USD = 80.000-100.000 IRR Serbest Piyasa)

ASGARI ÜCRET

• Brüt Asgari Ücret	: 11.112.690 IRR/ay (264,59 USD/ay)
• 2 yıldan fazla çalışanlara kıdem zammı	: 1.020.000 IRR/ay
• Aylık erzak hakkı	: 1.100.000 IRR/ay
• Çocuk yardımı	: 1.111.269 IRR/çocuk-ay
• Ev yardımı	: 400.000 IRR/ay
• Nevruz Yardımı	: 1.994.415 IRR/ay
• Kıdem Tazminatı	: 997.207 IRR/ay
• İşveren Sosyal Sigorta Payı %23	: 3.135.519 IRR/ay
• İki vardiya çalışanlara (Maaş+Kıdem zammı üzerinden)	: % 10 ilave zam
• Üç vardiya çalışanlara (Maaş+Kıdem zammı üzerinden)	: % 15 ilave zam
• Bir çocuklu bir çalışan için toplam (vardiyasız)	: 20.871.100 IRR/ay (496,93 USD/ay)
• İki çocuklu bir çalışan için toplam (vardiyasız)	: 21.982.369 IRR/ay (523,39 USD/ay)
• Üç çocuklu bir çalışan için toplam (vardiyasız)	: 23.093.638 IRR/ay (549 ,92USD/ay)
• Saat Ücreti	: Aylık ücret 220'ye bölünerek bulunuyor.
• Günlük Çalışma Süresi	: 7 saat 20 dakika net
• Aylık Max. Fazla Mesai	: 120 saat/ay
• Fazla Mesai Ücretleri	: Saat ücretinin % 40 fazlası.
• Cuma günü uygulaması	: % 40 zamlı olarak hesap edilir.
• Yıllık İzin Süresi	: Kıdem farkı olmaksızın herkesin 26 iş günü izin hakkı vardır. (2,5 gün/ay)
• Türkiye'de Brüt Asgari Ücret İşverene Maliyeti	: 2.384,66 TL/ay (529,92 USD/ay)

VERGİ ve DİĞER BAZI MEVZUAT

- Kurumlar Vergisi Oranı : % 25
- Gelir Vergisi Oranları:
  - 0-11.500.000 IRR : Muaf
  - 11.500.001-92.000.000 : % 10
  - 92.000.001 ve fazlası : % 20
- Yeni çıkan bir kanunla, on yıl süre ile yabancı sermaye oranındaki artışa göre kurumlar vergisi oranının azaldığı ve %100 yabancı sermaye oranı sağlandığında verginin sıfır olduğu şeklinde bir düzenleme yapılmaktadır. Detayları henüz netleşmemiştir.
- KDV : % 9 olarak uygulanmaktadır.
- Ambalaj Üzeri Fiyat Uygulaması : İran'da üretilen ve paketlenmiş olarak bakkal ve marketlerde satılan bütün tüketim maddelerinin ambalajı üzerinde 'Tüketici Fiyatı = Kıymet-i Masraf Konende' yazılması zorunludur. Tüketim maddelerinin fiyatları devlet tarafından onaylanmakta ve denetlenmektedir. Onaysız fiyatla satış yapmak çok sert bir şekilde cezalandırılmaktadır.

1397 YILI İRAN AYLARI VE MİLADİ KARŞILIKLARI

1.	Ferverdin	Farvardin	31 gün	21.03-20.04.2018
2.	Ordibeheşt	Ordibehest	31 gün	21.04-21.05.2018
3.	Hordad	Khordad	31 gün	22.05-21.06.2018
4.	Tir	Tir	31 gün	22.06-22.07.2018
5.	Mordad	Mordad	31 gün	23.07-22.08.2018
6.	Şehriver	Shahrivar	31 gün	23.08-22.09.2018
7.	Mehr	Mehr	30 gün	23.09-22.10.2018
8.	Aban	Aban	30 gün	23.10-21.11.2018
9.	Azer	Azer	30 gün	22.11-21.12.2018
10.	Dey	Day	30 gün	22.12.2018-20.01.2019
11.	Behmen	Bahman	30 gün	21.01-19.02.2019
12.	Esfend	Esfand	29 gün	20.02-20.03.2019

2018 YILI İRAN RESMİ TATİL GÜNLERİ

(İran 26 Gün, Türkiye 15,5 Gün Resmi Tatil)

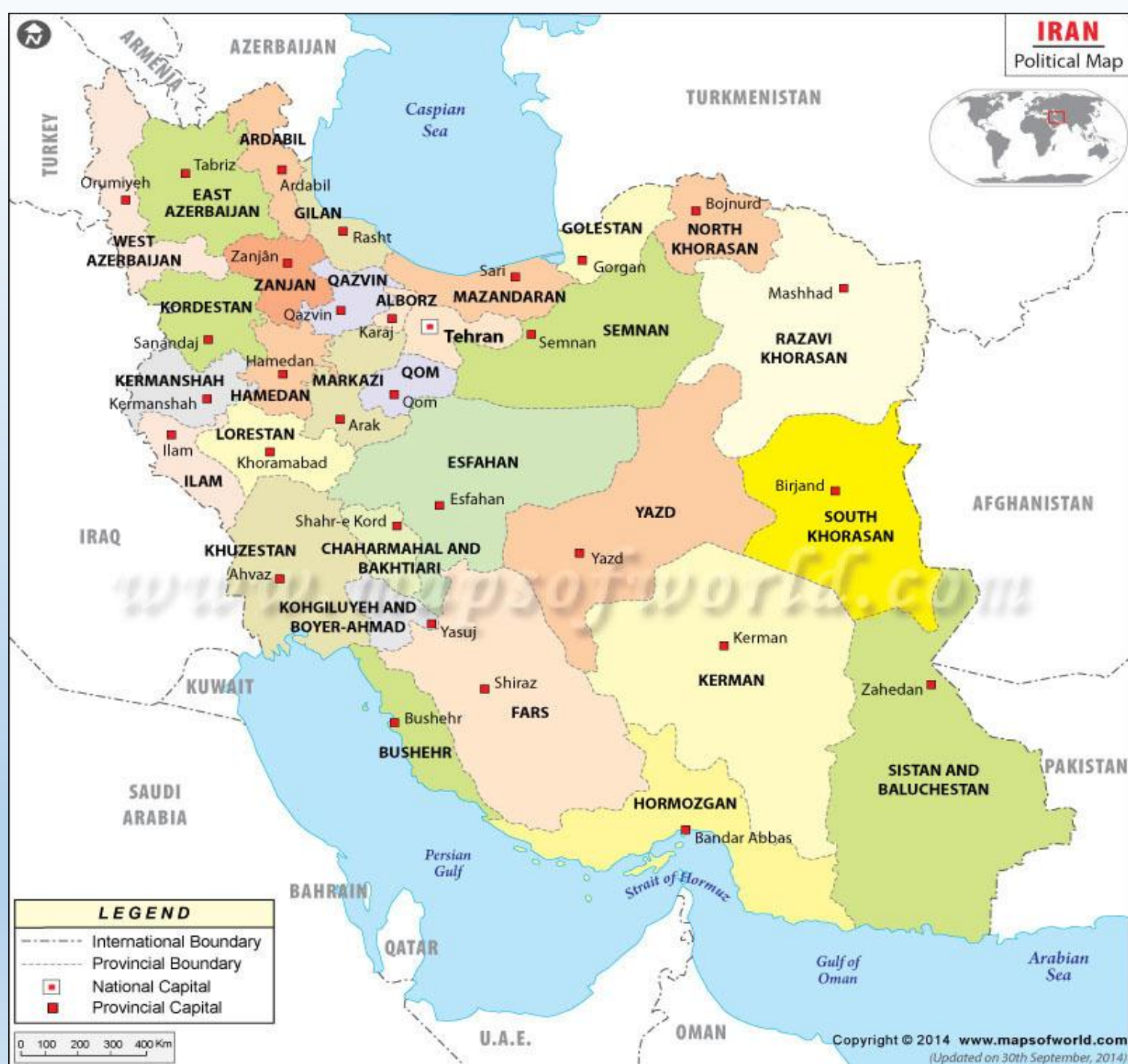
<u>Gregorian</u>	<u>Celali</u>	<u>Açıklama</u>
• 11.02.2018	22 Behmen 1396	İran İslam Devrimi Yıldönümü
• 20.02.2018	01 Esfend 1396	Hız. Fatma'nın Ölüm Yıldönüm
• 20.03.2018	29 Esfend 1396	Petrolün Millileştirilmesi Günü
• 21.03.2018	01 Fer verdin 1397	Nevruz 1.Gün
• 22.03.2018	02 Fer verdin 1397	Nevruz 2.Gün
• 23.03.2018	03 Fer verdin 1397	Nevruz 3.Gün
• 24.03.2018	04 Fer verdin 1397	Nevruz 4.Gün
• 31.03.2018	11 Fer verdin 1397	Hız. İmam Ali'nin Doğum Günü
• 01.04.2018	12 Fer verdin 1397	İslam Cumhuriyeti Günü
• 02.04.2018	13 Fer verdin 1397	Doğa Günü
• 14.04.2018	25 Fer verdin 1397	Hız. Muhammed'in Peygamber Olduğu Gün
• 02.05.2018	12 Ordibeheşt 1397	Hız. Mehdi'nin Doğum Günü
• 04.06.2018	14 Hordad 1397	İmam Humeyni'nin Ölüm Yıldönümü

2018 YILI İRAN RESMİ TATİL GÜNLERİ

<u>Gregorian</u>	<u>Celali</u>	<u>Açıklama</u>
• 05.06.2018	15 Khordad 1397	15 Hordad Ayaklanması
• 06.06.2018	16 Khordad 1397	Hız. Ali'nin Ölüml Yıldıönümü
• 15.06.2018	25 Khordad 1397	Ramazán Bayramı 1.Gün
• 16.06.2018	26 Khordad 1397	Ramazán Bayramı 2.Gün
• 09.07.2018	18 Tir 1397	Hız. İmam Caferi Sadık'ın Ölüml Yıldıönümü
• 22.08.2018	31 Mordad 1397	Kurban Bayramı
• 30.08.2018	08 Şehrivar 1397	Ghader-i Ghom Bayramı
• 19.09.2018	28 Şehrivar 1397	Tassua
• 20.09.2018	29 Şehrivar 1397	Ashura
• 30.10.2018	08 Aban 1397	Arbain (Hız. Hüseyin'in Ölümlünün 40.Günü)
• 07.11.2018	16 Aban 1397	Hız. Muhammed ve Hız. Hasan'ın Ölüml Yıldıönümü
• 08.11.2018	17 Aban 1397	Hız. İmam Rıza'nın Ölüml Yıldıönümü
• 16.11.2018	25 Aban 1397	Hız. Hasan Asghari Ölüml Yıldıönümü
• 25.11.2018	04 Azer 1397	Hız. Muhammed ve Hız. İmam Cafer Sadık'ın Doğum Günü

MÜLKİ & İDARİ BİRİMLER ve YÖNETİCİLER

- Ostan (İl & Eyalet) : Ostandar
- Şehristan (İlçe) : Femandar
- Bahş (Belde) : Bahşdar
- Şehr / Dehestan (Köy Topluluğu)
- Deh veya Rusta (Köy)

OSTANLAR (VİLAYET – 31 ADET)

1. Batı Azerbaycan (Urumiye)
2. Buşehr
3. Çaharmahal ve Bahtiyari (Şhahr e Kord)
4. Doğu Azerbaycan (Tebriz)
5. Elborz (Karaj)
6. Erdebil
7. Fars (Şiraz)
8. Gilan (Rasht)
9. Gülistan (Gorgan)
10. Güney Horasan (Birjand)
11. Hamedan
12. Huzistan (Ahvaz)
13. Hurmuzgan (Bandar Abbas)
14. İlam
15. İsfahan
16. Kazvin
17. Kerman
18. Kermanşah
19. Kohkuliye ve Buyer Ahmed (Yasuj)
20. Kum
21. Kuzey Horasan (Bojnurd)
22. Kürdistan (Sanandaj)
23. Loristan (Hurremabad)
24. Mazenderan (Sari)
25. Merkezi (Arak)
26. Rezavi Horasan (Meşhed)
27. Semnan
28. Sistan ve Belucistan (Zahedan)
29. Tahran
30. Yezd
31. Zencan

BAŞLICA BÜYÜK ŞEHİRLER

- Tahran : Başkent, Ticaret ve Sanayi Şehri (9 milyon)
- Meşhed : Dini Merkez (8.İmam : İmam Rıza Türbesi) (3 Milyon)
- İsfahan : Kültür, Ticaret, Sanayi, Turizm Şehri (2,5 milyon)
- Tebriz : Ticaret Merkezi (2 milyon)
- Şiraz : Kültür, Turizm, Ticaret Şehri (2 milyon)
- Ahvaz : Petrol Bölgesi (1,5 milyon)
- Kum : Dini Merkez (1,2 milyon)
- Bender Abbas : Liman Şehri
- Urumiye : Türkiye Sınırında, Ticaret Merkezi
- Kerej : Sanayi ve Ticaret Şehri. Tahran'a 45 km. uzaklıkta (2 milyon)
- Kermanşah : Kürt bölgesinde

TOMEN

- Şah İsmail adına kesilen ve 10.000 gümüş dinar karşılığı olan altın sikkedir.
- Bu gün ise farklı bir anlamı vardır.
- Tomen diye basılı resmi bir kağıt veya madeni para yoktur.
- Tomen fiktif bir para birimidir.
- İran halkının tamamına yakını gündelik hayatında para birimi olarak Riyal tanımını kullanmaz ve parasal büyüklükleri Riyal olarak telaffuz etmez.
- Riyal cinsinden olan herhangi bir fiyatı, meblağı veya banknotu zihninde 10'a böler ve Tomen (Tümen) olarak söyler.
- Mesela, hiçbir İran'lı 100.000 Riyal'lik banknotu gördüğünde 100.000 Riyal demez, 10.000 Tomen veya sadece 10.000 der. Hatta 10 der.
- Dolayısıyla fiyat ve içinde parasal büyüklükler olan görüşmelerde çok dikkatli olmak gerekir. Riyal & Tomen ayrımı mutlaka netleştirilmelidir. Siz Riyal olarak anlarsınız, onlar Tomen demiş olurlar. Sadece meblağı söylerler. Tomen veya Riyal mi olduğunu sizin sormanız gerekir.

İRAN'DA KULLANILAN MADENİ PARALAR

- 50 IRR
- 100 IRR
- 250 IRR
- 500 IRR
- 1.000 IRR
- 2.000 IRR
- 5.000 IRR

(Madeni paraları ve banknotları İran Merkez Bankası'nın www.cbi.ir adresinden görebilirsiniz)

İRAN'DA KULLANILAN BANKNOTLAR & İRAN ÇEK (IRR : İran Riyali)

- 100 IRR
- 200 IRR
- 500 IRR
- 1.000 IRR
- 2.000 IRR
- 5.000 IRR
- 10.000 IRR
- 20.000 IRR
- 50.000 IRR
- 100.000 IRR
- 500.000 IRR (İran Çek)
- 1.000.000 IRR (İran Çek)

İRAN ÇEK (500.000 ve 1.000.000 IRR)

TARİHİ VE SİYASİ BİLGİLER

İRAN SİYASİ SİSTEMİ

İSLAM ÖNCESİ DEVLETLER

- Medler : M.Ö. 800 – 500
- Akameneşiler : M.Ö. 559 – 330
- Sulukiler : M.Ö. 330 – 250
- Aşkaniler : M.Ö. 250 – M.S. 224
- Sasaniler : 224 – 652

İRAN SİYASİ SİSTEMİ

İSLAM SONRASI DEVLETLER & YEREL HÜKÜMETLER

• Emeviler	: 651 -745
• Abbasiler	: 749 - 809
• Taheriler	: 785 - 836
• Safariler	: 840 - 866
• Samaniler	: 866 - 968
• Ziyariler	: 840 - 968
• Buyiler	: 899 - 1.019
• Gazneliler	: 967 - 1.134
• Selçuklular	: 1055 - 1194
• Harzemşahlar	: 1094 - 1231
• Moğollar	: 1259 - 1355
• Teymuriler	: 1384 - 1500

İRAN SİYASİ SİSTEMİ

İSLAM SONRASI DEVLETLER & HANEDANLAR

- Safeviler : 1501 – 1722
- Afşarlar : 1727 – 1740
- Zendler : 1742 – 1788
- Kaçarlar : 1795 – 1925
- Pehleviler : 1925 – 1979
  - Rıza Pehlevi (1925 – 1941)
  - Muhammed Rıza Pehlevi (1941 -1979)
- İran İslam Cumhuriyeti : 1979 –
  - Humeyni'nin Fransa'dan İran'a geldiği tarih : 01.02.1979
  - İran İslam Cumhuriyeti'nin resmi kuruluş tarihi : 11.02.1979
  - Cumhuriyetin kabulü için yapılan ilk referandum tarihi : 30-31.03.1979
  - İlk anayasanın kabulü için yapılan referandum tarihi : 02-03.12.1979
  - İran – Irak Savaşı : 22.09.1980 – 20.08.1988
  - Humeyni'nin Ölüm Tarihi : 03.06.1989

DİNİ VE SİYASİ BİLGİLER

- Resmi Din : İslam
- Resmi Mezhep : Caferilik - Şii
- Temel İnanç Noktaları : On İki İmam & Velayet-i Fakih Sistemi
  - Şah İsmail tarafından Safevi Devleti'nin kurulmasıyla birlikte resmi mezhep olarak Şii'liğin Caferi kolu ve oniki imam sistemi kabul edilmiştir. O tarihten bu güne kadar bazı değişiklikler olmakla birlikte bu sistem devam etmektedir.
  - Kayıp olduğuna inanılan 12.İmam Muhammed Mehdi'den sonraki yönetimleri meşru saymayan Şii inancında, Humeyni tarafından kurulan 'Velayet-i Fakih' sistemi ile yönetim meşrulaştırılmıştır.
  - Bu sistem ile Rehber'in (Veli-i Fakih'in – Fakihlerin Velisi'nin), bir başka deyişle Dini Lider'in ülkeyi yönetebilmesinin ve bu yönetim şeklinin Şia inancına göre meşrulaştırılmasının önündeki engeller aşılmıştır.
  - Velayet-i Fakih: Fakihin (İslam Hukuku Bilgininin) Yönetme ve Tasarruf (Hükümet) Yetkisi
  - Fakih: Fıkıh bilgini, İslam Hukuku Bilgini
  - Fıkıh: İslam hukukunda din ve dünya işleri ile ilgili ana kaynaklardan yararlanarak konulmuş olan kuralların bütünü.

BAZI DİNİ VE SİYASİ BİLGİLER

Oniki İmam ve Türbelerinin Yerleri:

1. Hz. Ali (599-661)	Necef/İrak
2. Hz. Hasan (624-670)	Medine/Suudi Arabistan
3. Hz. Hüseyin (626-680)	Kerbela/İrak
4. Zeynel Abidin (658-713)	Medine/Suudi Arabistan
5. Muhammed Bakır (677-732)	Medine/Suudi Arabistan
6. Cafer-i Sadık (702-765)	Medine/Suudi Arabistan
7. Musa-i Kazım (744-799)	Bağdat/İrak
8. Ali Rıza (765 - 817)	Meşhed/İran (İmam Rıza)
9. Muhammed Taki (810-835)	Bağdat/İrak
10. Ali El Naki (827-868)	Samarra/İrak
11. Hasan-ul Askeri (846-874)	Samarra/İrak
12. Muhammed Mehdi (868 - ?)	????? Irak'ta bulunan Samarra mağarasında sır (kaybolduğuna) olduğuna ve daha sonra tekrar dünyaya geleceğine inanılmaktadır.

İRAN SİYASİ SİSTEMİ

- İran Devletinin tam adı : '**İran İslam Cumhuriyeti**' (Cumhuri-i İslami-i İran) dır.
- Devlet yönetiminde Türkiye'deki sisteme benzeyen ve Yasama, Yürütme, Yargı şeklinde, kuvvetler ayrılığını esas alan bir sistem vardır.
- Ancak Dini Lider (**Rehber**) mutlak yetki sahibidir. Bir çok kurum direkt olarak kendisine bağlıdır. Bu kurumların yöneticilerinin, yönetim kurulu üyelerinin atanması veya görevden alınması Rehber'in yetkisindedir. Rehber bir çok hayati ve önemli konuda son kararı veren kişidir.
- Bu çerçevede anayasal kurumlar kendi yetki alanlarında çalışmaktadırlar.

ANAYASAL KURUMLAR

- Dini Lider : Rehber (Veli-ye Fakih)
- Anayasa Koruyucular Kurulu : Şhora-ye Negahban-e Kanun-i Esasi
  - 12 Kişiden oluşur ve altı yıl süre ile görev yapar. Altı üye din adamları arasından Dini Lider tarafından, altı üye de yargı üyeleri arasından Meclis tarafından seçilir.
- Uzmanlar Meclisi : Majles-e Khobregan-e Rehberi
  - Halk tarafından, din adamları arasından sekiz yıllığına seçilen 86 kişiden oluşur. Son seçim 26 Şubat 2016 tarihinde parlamento seçimi ile birlikte yapılmıştır.
- Düzenin Yararını Teşhis Konseyi : Majma'-e Taskhis-e Maslahat-e Nezam
  - Cumhurbaşkanı, Meclis Başkanı, Yargı Erki Başkanı, Koruyucular Kurulu'nun altı Din Adamı Üyesi ve Rehber tarafından atanan diğer üyelerden olmak üzere 35 kişiden oluşur.

ANAYASAL KURUMLAR

- İslami Şura Meclisi (Parlamento) : Majles-e Shora-ye Eslami
  - Halk tarafından dört yıllığına seçilmekte ve 290 üyeden oluşmaktadır. Mecliste azınlıkları temsilen Zerdüştiler 1, Yahudiler (Kelimiler-Museviler) 1, Süryaniler 1 ve Ermeniler de 2 üye ile temsil edilmektedir. Son parlamento seçimi 26 Şubat 2016 tarihinde yapılmıştır.
- Cumhurbaşkanı : Reis-e Jomhuri
  - Halk tarafından dört yıllığına, en fazla iki dönem için seçilmektedir. Hasan Ruhani, 14.06 2013 tarihinde yapılan seçimi kazanarak cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir. Dört yıl sonra 19.05.2017'de yapılan seçimi de kazanarak ikinci dönem cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir.
- Bakanlar Kurulu :
  - Cumhurbaşkanı tarafından atanmakta ve her bakan ayrı ayrı meclis tarafından onaylanmaktadır. Mevcut hükümet onsekiz bakandan oluşmaktadır.
- Milli Güvenlik Yüksek Şurası : (Shora-ye Ali-ye Emniyet-e Melli)

REHBERE BAĞLI KURUM ve KURULUŞLAR

- Mustazaflar ve Gaziler Vakfı
- Onbeş Hordad Vakfı
- İslam Devrimi Şehitler Vakfı
- İslam Devrimi Mesken Vakfı
- Kültürel Devrim Yüksek Şurası
- İslami Tebliğ Teşkilatı
- Devrim Muhafızları Ordusu
- İran İslam Cumhuriyeti Radyo ve Televizyonu

CUMHURBAŞKANI ve YARDIMCILARI

- **Cumhurbaşkanı** : **Hasan Ruhani**
- Cumhurbaşkanı Birinci Yardımcısı : İshak Cihangiri
- Özel Kalem Müdürü ve Cumhurbaşkanlığı Kurumu Başkanı : Mahmoud Vaezi Joz
- Cumhurbaşkanı Yrd. (Ekonomik İşler) : Dr. Mohammad Nahavandian
- Cumhurbaşkanı Yrd. (Planlama ve Bütçe), Hükümet Sözcüsü : Mohammad Bagher Nobakht Haghighi
- Cumhurbaşkanı Yrd. ve Ülke İdari ve İstihdam Kurumu Başkanı : Jamshid Ansari
- Cumhurbaşkanı Yrd. (Hukuk) : Laaya Joneidi
- Cumhurbaşkanı Yrd. (Parlamento) : Hossein Ali Amiri
- Cumhurbaşkanı Yrd. (Bilim ve Teknoloji) : Sorena Settari
- Cumhurbaşkanı Yrd. (Kadın ve Aile) : Ma'soumeh Ebtekar
- Cumhurbaşkanı Yrd. (Kültürel Miras, El Sanatları, Turizm) : Ali Asghar Mounesan
- Cumhurbaşkanı Yrd. (Nükleer Enerji Kurumu Başkanı) : Dr. Ali Akbar Salehi
- Cumhurbaşkanı Yrd. (Gaziler ve Şehitler Vakfı Başkanı) : Seyyed Mohammad Ali Shahidi
- Cumhurbaşkanı Yrd. (Çevre Koruma Teşkilatı Başkanı) : Issa Kalantari
- Cumhurbaşkanı Başdanışmanı : Ekber Turkan
- Cumhurbaşkanı Yürütme İşlerinden Sorumlu Özel Asistanı : Hüseyin Feridun

BAKANLAR KURULU LİSTESİ

1. Eğitim Bakanı	: Seyyed Mohammad Bat'haei
2. İletişim ve Enformasyon Teknolojileri Bak.	: Mohammad Javad Azari Jahromi
3. İstihbarat Bakanı	: Mahmoud Alavi
4. Ekonomik İşler ve Maliye Bakanı	: Masoud Karbasian
5. Dış İşleri Bakanı	: Mohammad Javad Zarif
6. Sağlık ve Tıbbi Eğitim Bakanı	: Hassan Qazizadeh Hashemi
7. Çalışma Kooperatif ve Refah Bakanı	: Ali Rabiei
8. Tarım Seferberliği Bakanı	: Seyyed Alireza Avaei
9. Adalet Bakanı	: Mahmoud Hojjacti

BAKANLAR KURULU LİSTESİ

10. Savunma ve Silahlı Kuvvetler Destek Bakanı	: Amir Hatami
11. Yol ve Kentsel Gelişim Bakanı	: Abbas Ahmad Akhoundi
12. Sanayi Maden ve Ticaret Bakanı	: Mohammad Shariatmadari
13. Kültür ve İslami İrşad Bakanı	: Seyyed Abbas Salehi
14. İç İşleri Bakanı	: Abdolreza Rahmani Fazli
15. Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanı	: Mansour Gholami
16. Petrol Bakanı	: Bijan Namdar Zanganeh
17. Enerji Bakanı	: Reza Ardkanian
18. Gençlik ve Spor Bakanı	: Masoud Soltanifar

ORDU

- Nizami Ordu
  - Kara Kuvvetleri
  - Deniz Kuvvetleri
  - Hava Kuvvetleri
- Devrim Muhafızları Ordusu
  - Kara Kuvvetleri
  - Deniz Kuvvetleri
  - Hava Kuvvetleri (Füze ve Uzay Görevlerini de yürütmektedir)
  - Kudüs Gücü (Yurt dışı operasyonlarda görev yapmaktadırlar)
  - Besic (Milis)

EKONOMİK VE TİCARİ BİLGİLER

DÜNYADA EN YÜKSEK PETROL
REZERVİNE SAHİP ÜLKE ?

DÜNYA PETROL REZERVLERİ

(Milyar Varil)(BP 2016 İstatistikleri)

• Venezuela	300,9	% 17,63
• Suudi Arabistan	266,5	% 15,61
• Kanada	171,5	% 10,05
• İran	158,4	% 9,28
• Irak	153,0	% 8,96
• Rusya	109,5	% 6,42
• Kuveyt	101,5	% 5,95
• BAE	97,8	% 5,73
• Libya	48,4	% 2,84
• ABD	48,0	% 2,81
• Nijerya	37,1	% 2,17
• Kazakistan	30,0	% 1,76
• Çin	25,7	% 1,51
• Katar	25,2	% 1,48
• Diğer	133,2	% 14,84
• Toplam	1.707,7	

DÜNYADA EN YÜKSEK DOĞALGAZ
REZERVİNE SAHİP ÜLKE ?

DÜNYA DOĞALGAZ REZERVLERİ

(Milyar m³) (BP 2016 İstatistikleri)

• İran	33.500	% 17,95
• Rusya Federasyonu	32.300	% 17,31
• Katar	24.300	% 13,02
• Türkmenistan	17.500	% 9,38
• ABD	8.700	% 4,66
• Suudi Arabistan	8.400	% 4,50
• BAE	6.100	% 3,27
• Venezuela	5.700	% 3,05
• Çin	5.400	% 2,89
• Nijerya	5.300	% 2,84
• Cezayir	4.500	% 2,41
• Irak	3.700	% 1,98
• Avustralya	3.500	% 1,88
• Endonezya	2.900	% 1,55
• Diğer	24.800	% 13,29
• Toplam	186.600	

TÜRKİYE'NİN YILLIK PETROL VE DOĞALGAZ TÜKETİMLERİ

- Doğalgaz 50.000.000.000 m³
  - Petrol 244.600.000 varil (35 milyon ton)
-
- 1 Varil 158,99 litre
  - Petrolün Yoğunluğu 0,90 gr/cm³
  - 1 Varil 143,09 kg.

AMBARGO

- İran devriminden sonra İran'a bir çok başlık altında ambargolar uygulanmaktadır.
- ABD tarafından tek taraflı olarak uygulanan ambargolar;
  - Teröre verilen destek iddiasıyla uygulanan ambargolar
  - İnsan hakları ihlalleri dolayısıyla uygulanan ambargolar
  - Balistik füze geliştirme programı dolayısıyla uygulanan ambargolar
- Son olarak nükleer araştırmalar dolayısıyla daha kapsamlı ve ağır ambargolar uygulanmaya başlanmıştır.
- ABD'de 2012 yılında kabul edilen Ulusal Savunma Yetkilendirme Yasası ile belirlenen muafiyetle Türkiye, Çin, Japonya, Güney Kore, Tayvan ve Hindistan kısıtlı olarak İran'dan petrol ithalatını devam ettirmişlerdir.
- P5+1 Ülkeleri ile yapılan anlaşma ile 16.01.2016 tarihi itibarıyla nükleer araştırmalarla ilgili ambargolar kaldırılmıştır. ABD tarafından üç başlık altında uygulanan ambargolar devam etmektedir. Ancak sorunlar tam olarak çözülememiştir. Bankacılık sistemindeki sıkıntılar devam etmektedir.

KOEP (Kapsamlı Ortak Eylem Planı) ÖNCESİ BİRLEŞMİŞ MİLLETLER YAPTIRIMLARI

- **BMGK'nın 1696 (2006) Sayılı Kararı**

- Yaptırım getirmemiş, uyarı niteliğindedir. Bu karar 1737 sayılı karar ile başlayan yaptırımların temelini atmıştır.

- **BMGK'nın 1737 (2006) Sayılı Kararı**

- İran'ın nükleer silah sistemi geliştirmesini kolaylaştıracak her türlü ürün ve teknolojinin ticaretini önleyecek tedbirler alması,
- Yasaklanan ürünlere ilişkin olarak İran'a teknik destek ve eğitim, yatırım, finansal yardım ve kaynak aktarımı sağlanması hususlarında önlemler alması,
- Füze ve nükleer programla ilgili kişi ve kurumların hesap ve finansal varlıklarının dondurulması,

- **BMGK'nın 1929 (2010) Sayılı Kararı**

- Balistik füze, Savaş tankları, zırhlı muharebe aracı, ağır topçu sistemleri, saldırı helikopterleri, savaş gemileri, füzeler ya da füze sistemleri/yedek parçaların tedarik, satış veya transferinin, teknik destek sağlanmasının önlenmesi,
- İran'ın, bir diğer devlette uranyum çıkarması, üretmesi ya da nükleer madde ve başta uranyum zenginleştirme ve yeniden işleme faaliyetlerine ilişkin teknolojiye ilişkin yatırımlarını yasaklayacak,
- İran'ın nükleer silah geliştirmesine ya da yayılma bakımından hassas olan gelişmeler olduğunda önlem alınması,

KOEP ÖNCESİ ABD YAPTIRIMLARI

- **2010**

- Amerikan Bankalarının İran ile ilişkili finansal işlemlerine yasaklar getirilmiştir.
- Amerikan hükümet ihalelerine giren şirketlerin İran ile iş yapmadığını kanıtlaması gerekmektedir.

- **2012**

- İran ile petrol ticaretine aracılık yapan finansal oluşumlara yaptırımlar
- İran Merkez Bankası'na, İran Petrol Şirketi'ne aynî, finansal ve teknolojik destekte bulunanlara yaptırımlar
- İran hükümetine dolar veya değerli maden sağlayanlara yaptırımlar
- İran'ın petrol ihracatına getirilen yaptırımlar. Petrol ithalatını azaltan ülkelere istisna hak getirilmiştir. (Türkiye, Çin, Hindistan, Japonya ve Güney Kore)
- İran'a teknoloji ve yazılım, donanım transferi gerçekleştirenlere yaptırımlar

- **2013**

- İran Riyalinin yasaklanması
- Otomotiv sektörüne ilişkin İran'a ihracat yasağı
- Belirlenen yasaklı kişiler ile her türlü finansal ve ticari ilişki yasağı
- İran'a tarım ürünleri, gıda, ilaç ve tıbbi malzemeler için işlem yapan kişilere yaptırım uygulanmayacak
- Enerji, gemicilik ve gemi inşaat sektörlerine ilişkin yasak

KOEP ÖNCESİ AB YAPTIRIMLARI

- **2010 Yılında getirilen yaptırımlar:**

- Üye ülkelerin sınırları içerisinde faaliyet gösteren firmaların İran'ın nükleer kapasitesine katkı sağlayacak faaliyetlerinin yasaklanması
- İran bankalarına üye bankalarca yapılacak para transferlerinin gözetim altına alınması

- **2012 Yılında getirilen yaptırımlar:**

- İran'dan petrol ve petrol ürünleri ithalatının yasaklanması
- Elmas dahil, altın ve değerli metal satışı, alımı, nakliyesi ve bu işlemlere aracılık yapılmasının yasaklanması

KOEP SONRASI AB YAPTIRIMLARI

- **Kaldırılan AB Yaptırımları:**

- Finansal ve bankacılık işlemleri, ve sigortacılık sektörlerine yönelik yaptırımlar
- Petrol, doğalgaz ve petro-kimya sektörlerine yönelik yaptırımlar
- Gemicilik, gemi inşası ve ulaştırma sektörüne yönelik yaptırımlar
- Altın, diğer değerli metallerin, banknotlar ve bozuk paraların satımı, ihracatı, transferi ve taşımacılığına yönelik yaptırımlar
- Ham halde veya bitmemiş halde metallerin transferi, satışı izne tabidir.
- Nükleer ve askeri sanayide kullanılacak yazılımın satılması izne tabidir.

- **Devam Eden AB Yaptırımları:**

- Silah ambargosu
- Füze teknolojisine yönelik yaptırımlar
- AB tarafından yasaklı kişilerin varlıklarının ve hesaplarının dondurulması
- İran'ın insan hakları ihlalinde sorumluluğu bulunan kişi ve kuruluşlara yönelik yaptırımlar

AMBARGO İLE İLGİLİ GELİŞMELER

- 08.05.2018 itibariyle ABD, KOEP (Kapsamlı Ortak Eylem Planı) Anlaşmasından çekilmiş, ABD, yaptırımların yeniden uygulanması için 90 ve 180 günlük süreler vermiştir.
- 90 Günlük Süre (06.08.2018'de dolmaktadır):
  - İran Hükümetinin ABD Doları ile işlemler yapması yasağı,
  - Altın ve değerli metaller ticareti, alüminyum, çelik, kömür ve endüstriyel süreçlere yönelik ve yazılımlara yönelik işlemler,
  - İran Riyali ve devlet borçlarına ilişkin işlemler,
  - Otomotiv sektörü ile ilgili yaptırımlar.
- 180 Günlük Süre (04.11.2018'de dolmaktadır):
  - İran'ın liman işletmeleri ve gemicilik sektörüne yönelik işlemler,
  - Petrol, petrol ürünleri ve petrokimya sektörüne yönelik işlemler,
  - İran finansal kuruluşlarına önlemler,
  - Sigorta ve enerji sektöründeki yaptırımlar.

ABD'nin YAPTIRIMLARI GERİ GETİRMESİ

- Finans, bankacılık ve sigorta sektörlerine yönelik yaptırımlar
- ABD vatandaşlarının İran ve İran hükümeti ile ticari faaliyette bulunmasına yönelik yaptırımlar
- Enerji ve petro-kimya sektörlerine yönelik yaptırımlar
- ABD vatandaşlarının İran Hükümeti ve İran'ın finansal kuruluşları ile finansal işlemlerde bulunmasına yönelik yaptırımlar
- Gemicilik, gemi inşası, liman işletmeciliğine yönelik yaptırımlar
- ABD vatandaşı olmayanların, ABD'den İran'a bu yasakları ihlal ederek ihracat yapmasına yönelik yaptırımlar
- Altın ve diğer değerli metallerin ticaretine yönelik yaptırımlar
- Teröre destek sağlayan kişi ve kuruluşlara yönelik yaptırımlar
- Alüminyum, çelik, kömür ve yazılım sektörlerine yönelik yaptırımlar

ABD'nin YAPTIRIMLARI GERİ GETİRMESİ

Ülkemize olası etkileri:

- BM yaptırım kararları hukuken ülkemizi de bağlamaktadır.
- ABD'nin kararlarının deniz aşırı etkileri vardır.

Buna göre;

- İran ile, İran Riyali ve ABD Doları üzerinden finansal işlemler yasaklanacaktır.
- Yasaklı kişiler/firmalar/kurum ve kuruluşlar listesi tekrar gündeme gelecektir.

İRAN DIŞ TİCARET HACMI (milyar USD)

<u>Yıl</u>	<u>İthalat</u>	<u>İhracat</u>	<u>Toplam</u>
• 2010	55	84	139
• 2011	68	131	199
• 2012	53	84	137
• 2013	67	72	138
• 2014	56	65	121

İRAN İTHALAT YAPISI

- Hammadde ve yarı mamuller : % 70
- Tüketim maddeleri/ürünleri : % 12
- Diğer nihai ürünler : % 16
- Diğer : % 2

BAŞLICA İTHAL ÜRÜNLER/MADDELER

- Otomotiv ana sanayi (otomobil)
- Demir çelik ürünleri
- Petrokimya ürünleri
- Hammaddeler
- Kimyasal maddeler
- Otomotiv yan sanayi (aksam ve parçalar)
- Gıda maddeleri (buğday, pirinç, mısır, arpa, kırmızı ve beyaz et, yaş meyve ve sebze)
- Sanayi ürünleri (elektrikli cihazlar, makineler, üretim tesisleri)
- İş makinaları (ekskavatör, loder, greyder, dozer)
- İlaç, ilaç hammaddesi ve medikal ürünler
- Mobilya ve orman ürünleri
- Hazır giyim ürünleri

İRAN İHRACAT YAPISI

- Ham petrol : % 85
- Petrokimya ürünleri : % 12
- Petrol dışı hammaddeler
- Çeşitli madenler (bakır, alüminyum, çinko, krom, demir)
- Otomotiv
- Yaş sebze ve meyve
- Halı

TÜRKİYE-İRAN TİCARET TABLOSU

YILLAR	İHRACAT (BinUSD)	DEĞİŞİM	İTHALAT (Bin USD)	DEĞİŞİM	HACİM (Bin USD)	DENGE (Bin USD)
2004	813.031	52,31%	1.962.059	5,45%	2.775.090	-1.149.028
2005	912.940	12,29%	3.469.706	76,84%	4.382.646	-2.556.766
2006	1.066.902	16,86%	5.626.610	62,16%	6.693.512	-4.559.708
2007	1.441.190	35,08%	6.615.393	17,57%	8.056.583	-5.174.203
2008	2.029.760	40,84%	8.199.689	23,95%	10.229.449	-6.169.929
2009	2.024.758	-0,25%	3.405.896	-58,46%	5.430.654	-1.381.138
2010	3.042.957	50,29%	7.644.781	124,46%	10.687.738	-4.601.824
2011	3.590.410	17,99%	12.461.359	63,00%	16.051.769	-8.870.949
2012	9.922.688	176,37%	11.964.613	-3,99%	21.887.301	-2.041.925
2013	4.193.950	-57,73%	10.383.154	-13,22%	14.577.104	-6.189.204
2014	3.886.190	-7,34%	9.833.290	-5,30%	13.719.480	-5.947.100
2015	3.664.362	-5,71%	6.096.242	-38,00%	9.760.604	-2.431.880
2016	4.968.851	35,60%	4.699.776	-22,91%	9.668.627	269.075
2017	3.259.325	-34,40%	7.492.181	59,42%	10.751.506	-4.232.856

TÜRKİYE'nin İRAN'a İHRACATI (2016 & 2017) (TÜİK Verileri)

2016	: 4 milyar 969 milyon USD
2017	: 3 milyar 259 milyon USD
Artış/Düşüş Oranı	: % -34.40

İhracatımızda İlk 5 Ürün Grubu (2016)

1) Kıymetli taş ve metal mamulleri (<i>Mücevher sektörü</i>)	: 1 milyar 704 milyon USD
2) Makina ve aksamları (<i>Makina sektörü</i>)	: 447 milyon USD
3) Örme Giyim Eşyası ve Aksesuarı (<i>Tekstil - Konfeksiyon</i>)	: 193 milyon USD
4) Plastik ve mamulleri (<i>Kimyevi maddeler sektörü</i>)	: 181 milyon USD
5) Ağaç ve ağaçtan mamul eşya (<i>Ağaç-orman ürünleri sektörü</i>)	: 170 milyon USD

TÜRKİYE'nin İRAN'dan İTHALATI (2016 & 2017) (TÜİK Verileri)

2015	: 4 milyar 700 milyon USD
2016	: 7 milyar 492 milyon USD
Artış/Düşüş Oranı	: % 54,92

İthalatımızda İlk 5 Ürün Grubu (2016)

1) Petrol, akar yakıt ve yağlar (<i>Kimyevi maddeler sektörü</i>)	: 3 milyar 570 milyon USD
2) Plastikler ve hammaddeleri (<i>Kimyevi maddeler sektörü</i>)	: 405 milyon USD
3) Bakır ve bakır eşyalar (<i>Metal sektörü</i>)	: 202 milyon USD
4) Çinko ve çinko eşya (<i>Metal sektörü</i>)	: 94 milyon USD
5) Demir ve Çelik (<i>Çelik sektörü</i>)	: 83 milyon USD

İRAN'DA SON YEDİ YILDA DÖVİZİN SEYRİ (SERBEST PİYASA FİYATLARI – IRR)

<u>Tarih</u>	<u>USD</u>	<u>Euro</u>
• 01.12.2011	13.350	18,270
• 01.01.2012	15.320	19.800
• 01.01.2013	32.350	42.500
• 02.02.2013	39.000	52.500
• 01.01.2014	29.950	41.100
• 01.01.2015	35.420	42.350
• 25.01.2016	36.450	39.750
• 01.01.2018	36.059	43.289
• 28.06.2018	42.000	49.268

Serbest Piyasa : Döviz alım-satımı yasaktır. Çok ağır ceza uygulanması söz konusu.
(Son dönemde 1 USD = 80.000-100.000 IRR arasında işlem görmektedir.)

TÜRKİYE & İRAN ARASINDAKİ ANLAŞMALAR

- Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması
- Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması
- **Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA)**

İRAN'IN DİĞER ÜLKELERLE OLAN TİCARET ANLAŞMALARI

- Türkiye-İran Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA)
- İran-Beyaz Rusya Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA)
- İran-Suriye Serbest Ticaret Anlaşması (**STA**)
- İran-Kırgızistan Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA)
- İran-Bosna Hersek Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA)
- İran-Küba Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA)
- İran-Tunus Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA)
- İran-Pakistan Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA)
- İran-Özbekistan Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA)
- İran-Endonezya Tercihli Ticaret Anlaşması (Müzakere aşamasında) (TTA)

TERCİHLİ TİCARET ANLAŞMASI

Türkiye-İran Tercihli Ticaret Anlaşması ile, toplam 265 üründe (Türkiye'nin 125, İran'ın 140 ürününde) gümrük vergisinde karşılıklı olarak indirim yapılmıştır. Gümrük vergilerinin sıfırlanması söz konusu değildir. Türkiye'nin bazı tarım ürünlerinde İran'a tarife indirimi vermesi ve buna karşılık İran'ın ise, bazı sanayi ürünlerinde Türkiye'ye tarife indirimi sağlaması kararlaştırılmıştır. İran'ın, Tercihli Ticaret Anlaşması ile Türkiye'ye tarife indirimi sağlayacağı ürünler arasında; temizlik ürünleri, ilaç, kozmetik, plastik malzemeler, orman ürünleri, tekstil, hazır giyim, ev tekstili, mobilya, çelik ürünleri, demir ve demir dışı metaller, buzdolabı, bulaşık makinaları gibi beyaz eşya ürünleri, klimalar ve elektrik-elektronik ürünleri gibi bir çok ürün yer almaktadır. Söz konusu ürünlerde 2012 yılında Türkiye'nin dünyaya ihracatı 38,9 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiş olup; bu meblağ, Türkiye'nin aynı yıl gerçekleştirdiği toplam ihracatın %25,5'ine tekabül etmektedir.

TERCİHLİ TİCARET ANLAŞMASI

- Ayrıca, Tercihli Ticaret Anlaşması kapsamında İran'ın Türkiye'ye tarife indirimi yapmayı kabul ettiği sanayi ürünlerinde 2012 yılında Türkiye'nin İran'a ihracatı yaklaşık 830 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Anlaşmanın yürürlüğe girmesi ile birlikte bu ürünlerde ihracatımızın, 3 yıl sonunda iki katına çıkacağı beklenmektedir. Diğer taraftan, söz konusu Tercihli Ticaret Anlaşması kapsamında İran'a taviz verilen tarım ürünlerinin İran'dan yapılan toplam tarım ürünleri ithalatı içindeki payı %57 seviyesindedir.
- Türkiye-İran Tercihli Ticaret Anlaşması hakkındaki kanun TBMM'de 10.09.2014 günü görüşülerek kabul edilmiştir. İlgili kanun, T.C. Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak 04.11.2014 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanmış ve 01.01.2015'de karşılıklı olarak yürürlüğe girmiş ve uygulama başlamıştır.
- **Bugünlerde TTA kapsamına her iki taraftan 60'ar ürün veya ürün grubunun daha ilave edilmesi ve uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesi için ikili görüşmeler devam etmektedir. Henüz bir anlaşmaya varılabilmiş değildir.**

TTA İLE TAVİZ ALINAN ÜRÜN GRUPLARI

- Temizlik ürünleri, ilaç, kozmetik ürünleri
- Plastik malzemeleri
- Orman ürünleri
- Tekstil, hazır giyim, ev tekstili
- Mobilya
- Çelik ürünleri, demir ve demirdışı metaller
- Buzdolabı, bulaşık ve çamaşır yıkama makinaları gibi dayanıklı tüketim eşyaları
- Klimalar ve elektrik-elektronik ürünleri
- Otomotiv yan sanayi ürünleri

İRAN DIŞ TİCARET POLİTİKASI

- Gümrük vergisi oranları zaman zaman değişebilmektedir.
- İthalatta bazı kalemler için belli sürelerle kısıtlamalar getirilebilmektedir.
- Gümrüklerdeki uygulamalarda ve işlemlerde, gerekli durumlarda zaman zaman yıl içinde değişiklik yapılabilmektedir.
- İthalat Rejimi ile ilgili esaslı değişiklikler, İran Yılbaşında (20 veya 21 Mart tarihinde) yapılmaktadır.
- İthalat mevzuatının gerekli bölümüne (İthalat & İhracat ile ilgili kanun ve yönetmelikler, GTİP tabloları ve gümrük vergisi oranları vb.) ingilizce dilinde internet (<http://www.tpo.ir/> adresi) üzerinden ulaşılabilir.
- İthalatta referans (sabıka) fiyat uygulaması büyük bir problemdir.

İRAN İTHALAT MEVZUATI HAKKINDA BİLGİLER

- Registrasyon (Sapt-e Sefareş)
  - İthalat yapabilmek için proforma fatura ile izin alınır.
- Para tahsisi için Merkez Bankası'na başvuru ve bekleme
  - İzinden sonra döviz tahsisi için gerekli başvurular yapılır. Bu arada mal sevkiyatı yapılabilir.
- Para tahsisi sonrası işlemler
  - Döviz satın alınır, istenirse transfer edilir.
- Malın gümrüklenmesi işlemleri
  - Gümrükleme işlemleri Türkiye'deki benzer şekilde yapılır.
- Gümrükleme sonrası işlemler
  - Oluşan kambiyo dosyası gümrükleme sonrası en geç üç ay içinde kapatılır.

İRAN'DA BULUNAN DEVLET BANKALARI

Ticari Bankalar

- Bank Melli Iran
- Post Bank of Iran
- Bank Sepah

İhtisas Bankaları

- Export Development Bank of Iran
- Bank of Industry & Mine
- Bank Keshavarzi
- Bank Maskan
- Cooperative Development Bank

İRAN'DA BULUNAN ÖZEL BANKALAR

- Eghtesad Novin Bank
- Karafarin Bank
- Parsian Bank
- Pasargad Bank
- Saman Bank
- Sarmayeh Bank
- Sina Bank
- Shahr Bank
- Day bank
- Ansar Bank
- Mellat Bank

İRAN'DA BULUNAN ÖZEL BANKALAR

- Refah Bank
- Bank Saderat Iran
- Tejarat Bank
- Hekmat Iranian Bank
- Gardeshgari Bank
- Ghavamin Bank
- Khavarmianeh Bank
- Iran Zamin Bank
- Ayandeh Bank

İRAN'DA BULUNAN DİĞER BANKALAR

Gharzolhasaneh Banks

- Gharzolhasaneh Mehr Iran Bank
- Gharzolhasaneh Resalat Bank

İki Uluslu Bankalar

- Iran- Venezuela Bi-National Bank

Non-Bank Credit Institutions

- Credit Institution for Development

SEKTÖREL BİLGİLER

- İran'da ekonominin yaklaşık % 85'i devlet kontrolündedir. Petrokimya ve otomotiv sektöründe devlet büyük bir paya sahiptir.
- İran'da en gelişmiş olan sektör petrokimya, otomotiv ve çelik sektörüdür.
- Ethylene, HDPE (High Density Polyethylene), LDPE (Low Density Polyethylene), LLDPE (Linear Low Density Polyethylene), P (Propylene), PP (Polypropylene), PET (Polyethylene Terephthalate), PVC (Polyvinyl Chloride), Üre, Methanol, VAM (Vinil Asetat Monomer), bitümen ve daha bir çok petrokimya ürünü büyük miktarlarda üretilmektedir.
- Otomotiv yan sanayi ve genel olarak yan sanayi için oldukça iyi bir potansiyel vardır.
- Petrol ve doğalgaza dayalı sanayi yatırımları için çok uygun bir potansiyel vardır.
- Hazır giyim, mobilya, tüm tekstil sektörü ve kozmetik sektörü açısından yatırım yapılabilecek bir yerdir. Türk markalarına büyük ilgi vardır. Kendi markası ile zincir kurmak isteyen mobilya ve hazır giyim firmaları için cazip bir pazardır.
- Otel konusu tüm İran genelinde çok ciddi bir problemdir ve gelişmeye açıktır. İran'ın dünya ile entegrasyonuna paralel olarak otel ihtiyacı büyük bir artış gösterecektir. Türkiye'de beş ve dört yıldızlı otel sayısı 1.100 adet civarındadır. Bu sayı İran'da çok küçüktür (40-50 adet civarında olduğu tahmin edilmektedir).
- Fastfood ve lokantacılık açısından yapılacak çok şey vardır. Kayda değer ve modern bir fastfood zinciri yoktur. İran'da, dışarda yemek alışkanlığı ileri derecededir.

SEKTÖREL BİLGİLER

- AVM sektörü henüz çok yenidir ve hızla gelişmektedir. Büyük şehirlerde yeni yeni AVM'ler inşa edilmektedir. Türk firmaları ve markaları (özellikle hazır giyim, ayakkabı, mobilya, dayanıklı eşya, ev tekstili ve kozmetik firmaları) İran AVM sektörünü çok iyi takip etmelidir.
- Tüm hizmet sektörü için yüksek pazar ve iş potansiyeli mevcuttur.
- Çimento üretim kapasitesi çok büyüktür. İran'ın çimento üretim kapasitesi 80 milyon ton/yıl, Türkiye'nin ise 125 milyon ton/yıldır. Satın alma veya ortaklık şeklinde yatırımlar olabilir.
- Karo seramik kapasitesi de çok yüksektir. Granit seramik ve vitrifiye dalında potansiyel vardır. Bu sektörde de satın alma veya ortaklık yoluyla yatırımlar yapılabilir.
- İnşaat ve yapı malzemeleri sektörü son derecede canlı ve büyük bir gelişme potansiyeline sahiptir.
- Çok büyük bir alt yapı inşaatı potansiyeli vardır. Ancak finansman büyük bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Betonarme inşaat sektörü büyümektedir.
- Çelik üretimi ve haddeleme sanayi çok iyi durumdadır. Karşılıklı olarak çelik ürünleri ticareti geliştirilebilir.
- Çelik konstrüksiyon yapı işinde çok iyi bir konumdadırlar. Estetik ve fonksiyonel çelik yapılar hızlı bir şekilde üretilebilmektedir.
- Makine sektörü için de iyi bir pazar olabilir.

SEKTÖREL BİLGİLER

- Önümüzdeki dönemde çevre yatırımları için de cazip iş ve yatırım ortamları oluşabilir.
- Madencilik sektörü çok cazip olabilir. Çinko, bakır, demir, alüminyum, mermer ve diğer birçok madenler İran'da bol miktarda mevcuttur. Demir madeninin kalitesi çok iyidir.
- Gıda sanayi, özellikle de süt ve süt ürünleri sanayi çok gelişmiştir. Ancak bu sektörde ve tüm gıda sektöründe ambalaj konusu gelişmeye çok açıktır. Ambalaj malzemeleri üretimi için potansiyel vardır. Özellikle peynir konusunda gelişmeye çok müsait bir yapı vardır. Peynir çeşitleri ve kalitesi açısından çok yetersiz bir durum vardır.
- Sebze, meyve ve et kalitesi yüksektir. İran'da üretilen tavukların raf ömrü Türkiye'ye göre daha kısadır. Raf ömrü daha uzun tavuk eti üreten tesislere ihtiyaç vardır.
- Züccaciye ve mutfak eşyaları sektörü de büyük potansiyel vadetmektedir. Tahran'da son derecede lüks züccaciye mağazaları vardır.
- Yapı marketler konusu tamamen boştur. İncelemeye değer bir konudur.
- Devlete ve özel sektöre ait sağlık kurumları hizmet vermektedir. Özel sağlık kurumlarının kalitesi ve hizmeti iyi seviyededir. Sosyal güvenlik sistemi bizdekine benzer şekilde vardır. Özel sağlık sigortası uygulaması vardır ve fiyatlar ucuzdur.
- İşsizlik sigortası uygulaması vardır.
- İran'da eğitim düzeyi yüksektir. Devlet ve Özel sektöre ait çok sayıda üniversite mevcuttur. İlk ve orta öğretimde de özel okullar vardır. Bu kurumlarla işbirliği imkanları araştırılabilir.

İRAN İLE İŞ YAPARKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

- İran ile iş yapmadan önce detaylı bir hazırlık yapılmalı, İran ile iş yapan firmalardan, meslek örgütlerinden (Ticaret ve Sanayi Odaları, İhracatçı Birlikleri, İran ve Türkiye'deki sektörel dernekler vb.), Ticaret Müşavirliği'nden, DEİK'ten ve Ekonomi Bakanlığı'ndan bilgiler alınmalı, ilgili web sayfalarından gerekli araştırmalar yapılmalıdır.
- İran, WTO (Dünya Ticaret Örgütüne) üye değildir. Bu husus her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Sözleşmelerde ihtilaf durumunda Türkiye Mahkemelerinin yetkili kılınması için ısrarcı olunmalıdır.
- Ülkemizdeki İran diplomatik temsilciliklerinden, İran Ticaret Müşavirliklerinden bilgiler alınmaya çalışılmalıdır.
- İran pazarına giriş uzun vadeli bir proje olarak planlanmalıdır.
- Sektörel fuarlara bireysel veya milli katılım sağlanmalıdır.
- İran'da ortaklık konusunda çok dikkatli olunmalıdır. İran'lı ortak zorunlu değildir.
- Verilen bilgilerin doğruluğu ve eksiksiz olduğu farklı kaynaklardan doğrulanmalıdır.
- İran'da yatırım yapan, şirket kuran, ticaret ve üretim yapan firmalarımız, İran mevzuatına ve mali sistemine aykırı işler yapmaktan mutlak şekilde kaçınmalıdır.

İRAN İLE İŞ YAPARKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

- İran'da Türk vatandaşları ve firmaları serbestçe firma/şirket kurabilirler. İran'lı ortak şartı yoktur, % 100 yabancı sermayeli firma kurulabilmektedir.
- Yabancı Sermaye idaresinden yatırım lisansı alınması durumunda yapılan yatırımlar devlet garantisi altına alınmakta, kar transferleri ve yatırımın satılarak ülkeden çıkılması durumunda paranın İran dışına transferi Yabancı Sermaye mevzuatı çerçevesinde yapılmaktadır. Yatırımlara, bulunduğu bölgelere göre değişen sürelerde vergi teşvikleri sağlanmaktadır.
- İran'da yatırım ve ticaret yapan firmalarımız her aşamada İran'da yerleşik hukuk büroları ve avukatlardan mutlaka hukuki yardım almalıdır. Yapılan görüşmeler sonucunda varılan mutabakat, sözleşme ile sağlama alınmalıdır. İran'da tüm ticari işlerde, sözleşme yapılmasına çok önem verilmektedir.
- İran'da yatırım planlarında acele edilmemeli, hazırlık evresi uzun tutulmalı, pazar araştırmaları, sektörün alışkanlıkları ve kabulleri çok iyi araştırılmalıdır. Bizde kabul gören bazı ticari uygulamalar İran'da ciddi bir dirençle karşılaşabilmektedir.
- İş yapılan firmalar iyice araştırılmalıdır. Hem Türkiye, hem de İran firmaları açık hesap çalışmaktan kaçınmalıdır. Ya akreditifli çalışma seçilmeli veya mal bedeli peşin olarak tahsil edilmelidir. Bedeli tahsil edilmeden özel üretim yapılmamalıdır. Vadeli satışlarda banka teminat mektubu, bu mümkün değilse gayrimenkul ipoteği alınmalıdır. Bütün işlerde olabildiğince sağlam sözleşmeler yapılmalıdır.

İRAN İLE İŞ YAPARKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

- Tek bayilik konusunda çok dikkatli olunmalıdır.
- Email ile haberleşmelerde aksaklık olabilir ve hızlı cevap ve geri dönüşler alamayabilirsiniz. Telefon ve ziyaret şekli tercih edilmeli, düzenli ve planlı olarak ziyaretler yapılmalıdır. Ziyaretler esnasında konuşulan ve üzerinde mutabakata varılan konular için tutanak düzenlenmelidir.
- Ziyaret planları yapılırken İran resmi tatil günleri ve özel dönemler mutlaka dikkate alınmalıdır. İran tatili bol olan bir ülkedir.
- Ziyaretlerinizi, kendi iştiğal sahanızdaki fuar zamanlarına denk getirerek daha verimli hale getirebilirsiniz. Fuarlarda, konunuzla ilgili standları ziyaret ederek firmalarla tanışabilir, katalog, broşür ve kartvizitlerinizi bırakabilirsiniz.
- İran'da kartvizit alışkanlığı oldukça zayıftır. Görüştüğünüz kişilerin iletişim bilgilerini kolayca not alabileceğiniz veya görüştüğünüz kişinin kendisine yazdırabileceğiniz bir hazırlığınız (defteriniz, kaleminiz) mutlaka hazır olmalıdır.
- İran'da yatırım yapan firmalar, personel kadrosunu oluştururken çok dikkatli olmalıdırlar.

FARSÇA & TÜRKÇE KELİMELELER

• Çay	: Çay	Ehzarname	: Güm. Gir. Beyan.
• Gaşuk	: Kaşık	Gomrok	: Gümrük
• Çangal	: Çatal	Ambar	: Ambar, Depo
• Hazine	: Maliyet	Mader	: Anne
• Maliyet	: Vergi	Mıntika	: Mahalle
• Kıymet	: Fiyat	Semt	: Yön
• Varidat	: İthalat	Rast	: Sağ
• Saderat	: İhracat	Çap	: Sol
• Masraf	: Tüketim	Poşt	: Arka
• Faktor	: Fatura	Kuçik	: Küçük
• Arz	: Döviz	Bozorg	: Büyük
• Baba	: Baba	Teşekkur	: Teşekkür
• Hayli	: Çok	Ziyad	: Çok
• Pul	: Para	Astar	: Astar
• Nankör	: Nankör	Sahil	: Sahil
• Havan	: Havan	Pencere	: Pencere
• Derya	: Deniz	Zencir	: Zincir

FARSÇA & TÜRKÇE KELİMELELER

• Destur	: Olur, onay	Perçem	: Bayrak
• Hıyar	: Hıyar	Pervaz	: Uçuş
• Canbaz	: Gazi	Serbaz	: Asker
• Aş	: Yemek	Aşpaz	: Aşçı
• Namaz	: Namaz	Namazhane	: Mescid
• Şalvar	: Pantolon	Piş	: Peşin
• İtibar	: Kredi	Defter	: Şirket Merkezi, Defter
• Heft	: Yedi	Hafta	: Hafta
• Bakkal	: Bakkal	Piyade	: Yaya
• Amade	: Hazır	Meccani	: Bedava
• Peyamber	: Peygamber	Hava	: Hava
• Haliç	: Körfez	Civan	: Genç
• Şirin	: Tatlı	Nefer	: Kişi
• Maşin	: Otomobil	Ferman	: Direksiyon
• Tamirgah	: Tamirhane	Çeşme	: Çeşme
• Sürat	: Hız	Tahta	: Tahta

Notlar

- Matem günlerinde siyah giyiniyorlar
- Üretim ve ticaret, her iki durumda da İran'da konuşlanmak gerek
- Marka tescilleri çok önemli
- İran'da kurulan firma gayrimenkul sahibi olabilir.
- Yabancı çalıştırma
  - Çalışma izni
  - İkamet/oturma izni
  - Çıkış vizesi (exit visa)
- Türkler bir girişte 90 gün kalabilir. Çıkış/giriş yapılarak tekrar 90 gün kalabilirler.
- Alt yapı yatırımlarına ihtiyaç çok büyük
- Türkiye-İran dış ticaret hacmi hedefi 25-30 milyar USD/yıl
- Menkul kıymetler borsası var ve çok hareketli
- Yatırım lisansı alındıktan sonra, tamamlandıktan ve üretime geçtikten sonra üretim lisansı alınıyor ve vergi teşvikleri başlıyor.

BAZI WEB SITE ADRESLERİ

- İran Merkez Bankası : <http://www.cbi.ir>
- Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü : www.investiniran.ir
- İran Ticaretin Geliştirilmesi Kurumu : www.tpo.ir & <http://http://eng.tpo.ir/>
- T.C. Ekonomi Bakanlığı : www.ekonomi.gov.tr
- T.C Ticaret Müşavirliği Web Sayfası : www.müşavirlikler.gov.tr
- Serbest Piyasa Döviz Kurları & Altın : <http://www.mazanex.com/>
- Serbest Piyasa Döviz Kurları & Altın : <http://www.mesghaal.com/>